

B.K. BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
A CBSE DAY-CUM-BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

MID-APRIL EXAMINATION (2026-27)

SANSKRIT (119) (SET-A)

Class : X

Date : 16.04.2026

MARKING SCHEME

Duration : 1 Hrs

Max. Marks : 25

खण्ड 'क' भागः

अपठितावबोधनम् 10 अङ्काः

प्रश्न 01 गद्यांशान् ध्यानेन पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत - (गद्यांश को ध्यान से पढ़कर प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

(अ) एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1X2=2

(i) नृपस्य नाम किमासीत् ?

रणजीतसिंहः

(ii) नृपस्य नेत्रात् के अपतन् ?

रक्तबिन्दवः

(iii) नृपः कीदृशः आसीत् ?

दयालुः

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)

2X2=4

(i) सैनिकाः किं कथितवन्तः?

उत्तरम् - सैनिकाः कथितवन्तः - "नृपेन्द्र ! इयमेव अपराधिनी महिला भवन्तं पीडितम् अकरोत्
अतः एतस्यै दण्डयतु भवान् ।

(ii) ते कुत्र वार्ता कुर्वन्ति स्म ?

उत्तरम् - ते एकस्मिन् स्थाने वृक्षस्य अधः वार्ताम् कुर्वन्ति स्म ।

(iii) रोदन्ती स्त्री किम् अवदत् ?

उत्तरम् - रोदन्ती सावदत् - "महाराज ! गृहे मम बालाः बुभुक्षिताः सन्ति अतः अहं प्रस्तरखण्डैः
एतस्य वृक्षस्य फलानि अत्रोटयम् ।

(स) भाषिककार्यम्। (भाषा संबंधी कार्य। (केवलं प्रश्नत्रयम्)

1X3=3

(i) 'अतः एतस्मै दण्डयतु भवान् ।' अत्र कर्तृपदं किम् ?

(ग) भवान्

(ii) 'गृहे मम बालाः -----।' अत्र 'मम' पदं कस्मै प्रयुक्तम् ?

(क) स्त्रियै

(iii) 'दयालुः नृपः' अत्र विशेषणपदं किम् ?

(ख) दयालुः

(iv) अनुच्छेदे 'पाषाणम्' इति पदस्य कः पर्यायः आगतः ?

(घ) प्रस्तरम्

(द) अस्य गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत ।

1X1=1

उत्तरः दयालुः नृपः (अथवा) रणजीतसिंहस्य करुणा

प्रश्न 2. भवती प्रभा अस्ति। मातरं प्रति स्वस्वास्थ्यविषये लिखितम् इवंपत्रं मञ्जूषायाः सहायतया पुनः

सम्पूर्णं लिखतु -

(10×½=5)

(i) शिमलातः,

(ii) मातृचरणाः,

(iii) वार्षिकी,

(iv) समुचितम्,

(v) समयः,

(vi) स्वास्थ्यम्,

(vii) ज्वरेण,

(viii) चिन्ता

(ix) गृहम्,

(x) नमः,

प्रश्न 3. प्रदत्तं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषापद सहायतया संस्कृतेन पञ्च वाक्यानि रचयत -

(5×1=5)

1. अत्र गणेशोत्सवः अस्ति।
2. लम्बोदरः गणेशः आसने वर्तते।
3. तस्य गज इव मुखः तथा शुण्डः विद्यते।
4. जनाः पुष्पाणि, पुष्पहारं च अर्पयन्ति।
5. परिवारः आरतीं करोति तथा मोदकं, फलानि च सन्ति।

छात्रद्वारा लिखितानि अन्य वाक्यानि अपि स्वीकर्तव्यानि।

अथवा

पुस्तकालयः

1. पुस्तकालये अनेकानि पुस्तकानि सन्ति।
2. जनाः अध्ययनार्थं पुस्तकालयं आगच्छन्ति।
3. तत्र तूष्णीम् स्थातव्यम्।
4. अनेकेषां विषयाणाम् ग्रन्थाः विद्यन्ते।
5. पुस्तकालयः ज्ञानवर्धनाय महत्त्वपूर्णम् अस्ति।

छात्रद्वारा लिखितानि अन्य वाक्यानि अपि स्वीकर्तव्यानि।

प्रश्न 4. रिक्तस्थानानि पूरयित्वा अधोलिखितसंवादं प्रपूर्य पुनः लिखत -

(5×1=5)

- (1) अहं भवतां विद्यालये स्वपुत्रस्य प्रवेशार्थं निवेदनं कर्तुमागतः।
- (2) अहं स्थानान्तरितो भूत्वा अत्र आगतः, अतः मध्ये प्रवेशं याचामि।
- (3) अहं केन्द्रसर्वकारस्य वित्तविभागे सहायकाधिकारी अस्मि। मम पत्नी एका गृहिणी अस्ति।

सा गृहस्य सर्वाणि कार्याणि सम्पादयति।

(4) आम्, सा स्नातकपरीक्षां उत्तीर्णा अस्ति।

(5) शिशोः आचारव्यवहारेण समं शैक्षिकप्रगतेः अपि अवधानं कर्तुं समर्था भवति।

अथवा

मञ्जूषापदसाहाय्येन कथायाः रिक्तस्थानानी पूरयित्वा कथां पुनः लिखत -

(10×½=5)

- (i) यात्रायाम्
- (ii) नगरस्य
- (iii) प्रकृति-देवी
- (iv) आकर्षकम्
- (v) तीर्थम्
- (vi) चिन्तपूर्णार्थः
- (vii) गत्वा
- (viii) मनोकामना
- (ix) प्रार्थनाम्
- (x) स्थानानि

समाप्तम्